

Salt

SCOUT

LÄGERDAX

salt[†]
BARN & UNGA I EFS

Hajk- och lägerhjälp för ledare och grupper

Förberedelsehäfte inför Patrullriks och andra scoutläger

INNEHÅLL

Förord	Sid 3
Läger	Sid 4
Patrull på läger	Sid 6
Patrulledare på Patrullriks	Sid 7
Övernattningar	
Tältning	Sid 8
Vindskydd	Sid 8
Mat	Sid 9
Utrustning	
Om utrustning och packning	Sid 10
Personlig utrustningslista	Sid 11
Utrustningslista för patrull	Sid 12
Patrullkista	Sid 12
Verktyg	
Kniven	Sid 13
Yxan	Sid 14
Sågen	Sid 15
Spaden	Sid 15
Bygga med knopar och surringar	
Knopar och surringar	Sid 16
Bord	Sid 17
Lägerspis	Sid 18
Hygien	Sid 18
Lägerkylskåp	Sid 19
Eld	
Eldning	Sid 20
Eldstad, energispis	Sid 22
Spisgaller, vindskydd	Sid 23
Allemansrätten	Sid 24
Hajk	Sid 25
Mål och vision för Salt Patrullriks	Sid 27
Litteratur, material och adresser	Sid 28
Information och frågor	Sid 29
Egna anteckningar	Sid 30-31

FÖRORD

Detta häfte är till för att du och dina ledarkollegor bättre ska kunna förbereda er själva och era scouter/deltagare för Patrullriks eller annat scoutläger. Väl förberedda barn och ledare får ett roligare läger och för ledarna blir det mindre slitsamt.

Vi hoppas att du/ni ska få nytta av detta material. Dels inför Patrullriks men även för andra läger och arbetet i er hemmagrupp/kår. Det finns tips på olika samlingar och även för hajker. Patrullriks arrangeras av Salt och EFS. Salt Scout är Salts scoutarbete. Salt bildades 2005 som en fristående barn- och ungdoms organisation inom Svenska kyrkan och med en särskild relation till EFS. Det mesta av materialet är hämtat och reviderat ur tidigare utgåvor av förberedelsehäften inför Patrullriks läger. Det första utkom 1988. De flesta illustrationerna är gjorda av Bertil Hedlund och en del bilder är även hämtat ur Clipartbilder från KFUK-KFUMs Scoutförbund samt från Kyrkarkivet, utgivet av Argument förlag. För revidering svarar Anders Brunnegård, layout Thomas Holmström. Två avsnitt handlar om läger resp hajak. Kopplingen mellan Patrullriks och arbetet i hemmagruppen samt patrulledarens roll har förstärkts p g a erfarenheter från tidigare läger. Materialet är för den skull inte heltäckande. En del saker för lägerlivet tas upp ingående medan andra berörs mindre. Betoningen ligger mer på teknik än på "innersidan" i arbetet.

För scoutarbetets insida hänvisar för övrigt till den förbundsgemensamma scoutledarboken: "Ledaren – gör dig Redo" (2009) som också innehåller avsnitt om läger och hajak samt till Salts ledarmaterial "Att följa och leda". Alla scoutledare ska gå kursen "I Trygga Händer" som ska hjälpa scoutkåren att bli en verksam del i arbetet att förebygga övergrepp mot barn och ungdomar. Detta gäller inte bara inför lägret utan är ett beslut som alla scoutorganisationer har bestämt för ska gälla för scoutledare i Sverige. Scouternas nya programmaterial finns på Aktivitetsbanken på www.aktivitetsbanken.se. När ni planerar en egen hajak eller läger är KFUK-KFUMs scoutförbunds tidigare häfte Säkerhetsbestämmelser bra att ha. Det tar upp skilda saker; eldning, vatten, mat, hajker, kanot mm.

Lägerhälsningar från
Salt – barn och unga i EFS

Om fler föräldrar förstod hur värdefull en lägervistelse kan vara skulle vi få fler läger. Om fler ledare förstod hur givande det är att följa med så skulle vi få både fler och bättre läger.

LÄGER FÖR GRUPPVERKSAMHETEN

På liknande sätt som lägret är att flytta sitt boende en bit bort är också lägret, t ex Patrullriks, en gruppverksamhet en bit bort. EFS/Salts läger är oftast öppna för alla, oavsett om man är med i någon lokal grupp eller ej men det är i anslutning till lokal verksamhet som lägren har sin huvudsakliga funktion. För Patrullriks kan man inte anmäla sig enskilt, utom till familjebyn. Man anmäler sig som patrull med hemmahörighet i Salt Scout, Svenska kyrkan eller annan scoutorganisation.

Rekrytering

Kopplingen till lokal verksamhet märks vid alla läger, t ex vid rekrytering av deltagare och ledare. De kommer i regel från lokala grupper, och de ledare som inte gör det har oftast varit det tidigare och hämtat mycket av sin kunskap och erfarenhet där.

Innehåll

Gruppverksamheten och lägerverksamheten påverkar varandra. Dels genom ledarna och dels genom det intresse som barnen och ungdomarna har för olika saker. Programinnehåll byggs upp på ett läger efter förväntad kunskap hos deltagarna och nya erfarenheter som de i sin tur får på lägret kan utveckla den lokala verksamheten.

Komplement

På flera sätt utgör lägren ett komplement till den lokala verksamheten. Det är andra aktiviteter, en verksamhet på sommaren och en mötesplats för barn, ungdomar och vuxna från olika orter och sammanhang. Man kan få vara med om aktiviteter, utmaningar, sång, undervisning och drama m m som av olika skäl ej går att genomföra i hemmagruppen.

Lägerlivet

Upplevelsen och behållningen av läger går oftast inte att knyta till någon viss del i lägerprogrammet. Det är gemenskapen, det gemensamma lägerlivet under en sammanhängande tid som utgör lägret.

Möjlighet till nya upplevelser

Regelbundna veckoträffar är oftast på en till två timmar, insprängda mellan skola och fotboll med mera. Lägret pågår under en sammanhängande tid som många gånger är längre än en hel termins samlingar. På läger minskar mediatrycket, inga TV-bilder som fladdrar förbi eller dagstidningsnyheter till frukost. Vi föröker slippa musikbrus och de ljud som i vanliga fall tar stor del av vår uppmärksamhet även om smarta mobiler numera är ett standardtillbehör för många och erbjuder hela internetutbudet. Personlig och andlig utveckling kan ibland kräva mer tid och utrymme i vårt medvetande än vad vi kan pressa in i vår vanliga vardag. Ett läger kan ge tid och möjlighet till nya upplevelser.

Chans till gemenskap

Lägren ger en rejäl chans för gruppledaren att vara tillsammans med barn och ungdomar och lära känna dem. Samarbete, lek, samtal m m bidrar till detta. Föreningar och ledare borde mer än nu ta vara på den möjligheten, inte bara där medföljande ledare är obligatoriskt.

Betydelse för gruppverksamheten

Väl tillbaka hemma igen kan lägerupplevelserna vara en styrka för gruppen, även om man inte tänker på det eller kan upprepa det som hände på lägret.

Lägret blir en motivation och stimulans efter lägret, (liksom det kan vara en sporre i förväg).

Enskilda lägerdeltagare kan ha fått erfarenheter och kunskaper utöver vad den lokala gruppen kunnat ge.

Läger som rekrytering

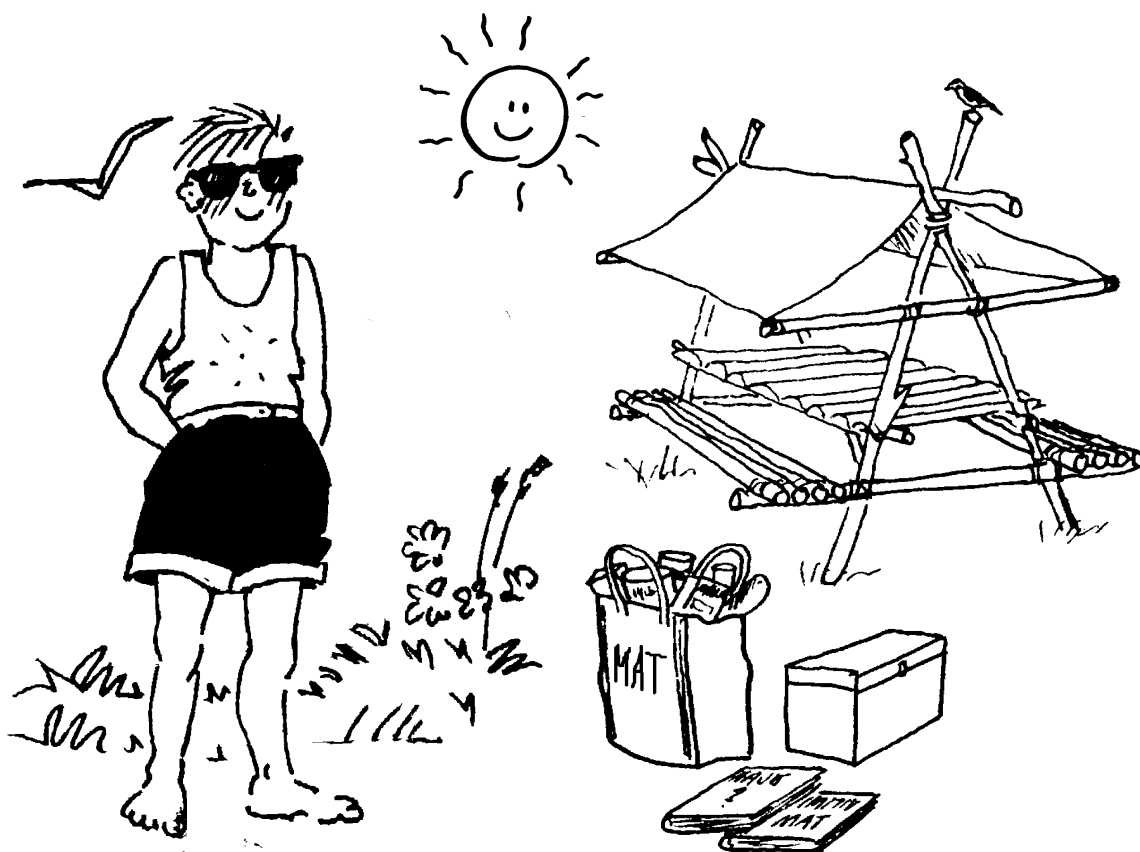
Lägren kan ibland även fungera som en rekrytering till lokal verksamhet om man på lägret lär känna deltagare eller ledare på den plats man bor.

I annat fall blir det nog inte så. En svårighet är förstås det stora utbudet av aktiviteter på många platser. De nya deltagarna som kommer med på lägret kanske redan är engagerade i annan gruppverksamhet under terminen.

PR för läger i gruppen

I gruppen finns det mycket som kan göras för att fler ska få möjlighet att åka på läger:

- att läger ses som en naturlig del i arbetet och ofta omnämns
- att information ges så tidigt som möjligt
- uppmuntran till deltagande och aktivledarinsats under anmälningstiden
- samtal med föräldrarna om läger
- gemensam lägerinriktning i gruppen, medföljande ledare, mm

PATRULL PÅ LÄGER

Att arbeta i patrull är självklart när man är på scoutläger. På Patrullriks är patrullen den viktigaste enheten och en del i scoutmetoden.

Om ni inte arbetar med patruller hemma i gruppen, så försök att börja med det i god tid före Patrullriks – helst en termin före. Ta god tid på er när ni sätter samman patrullerna. Låt barnen och ungdomarna själva välja i görligaste mån. Sätt namn på patrullerna. I början på vårterminen bör man veta ungefär vilka som ska med till sommarens läger så att man kan börja trimma lägerpatrullen. Det viktigaste är ändå inte att man har exakt samma patrull under våren som på lägret, utan att man har en vana att arbeta och fungera i patrull. Om ni redan har fungerande patruller så bryter ni inte upp dessa bara för att inte alla ska till lägret! Vad som däremot är viktigt är att man känner varandra väl i patrullen, inte minst i relationen ledare-deltagare.

Patrullen utvecklar personen

Patrullen ger en fantastisk möjlighet till personlig utveckling för den enskilde. I patrullen lär man sig ansvar för andra och där får man uppgifter som utvecklar olika färdigheter. Idealpatrullen har 6-7 medlemmar, men det kan ibland vara lika bra med 4. Patrullmedlemmarna arbetar förstås tillsammans men det är en klar fördel med en i förväg gjord turordning, så att ledaren vet, och att deltagarna själva kan läsa vem som ska elda, laga mat, diska, duka etc för respektive måltid. Ett tydligt schema undanröjer mycket tjat och gnäll.

Patrullen lagar maten

Inom Salt Scout har patrull-kok varit regel på scoutläger, dvs att varje patrull lagar sin egen mat varje måltid. I andra sammanhang är också by-kok vanliga där flera patruller turas om att laga maten åt varandra. Det första sättet ger alla mer tid att delta och träna eldning och matlagning. Det senare kan bli mer rationellt och ge patrulldeltagarna mer tid till annat. Men det kan också leda till att det blir ledaren som står och lagar maten. På Patrullriks ska deltagarna laga maten själva (de yngsta behöver förstås mycket hjälp) oavsett om man har patrull- eller by-kok. Maten hämtas ut patrullvis.

Patrullen är matlag och sovlag

Normalt är patrullen både matlag och "sovlag" om än ofta fördelade på två tält.

Det är mest praktiskt att använda sig av patrulltält. Man undviker då en del tendenser till mobbning – "han får inte bo med oss" – och allför mycket "tvåkompisskap" – "vi ska sova i vårt lilla tält, bara vi två".

Ur utrymmessynpunkt är också patrulltält att föredra på läger. Säkerhetsregler om avstånd mellan tälten ska följas men det är svårt när man har en massa småtält. Om patrullen delas upp på två tält är det bra om alla åtminstone tillfälligt kan samlas i ett av dem för andakter och kvällsprat med ledare.

Samarbete mellan patruller

Att patrullen är den viktigaste enheten på lägret utesluter inte att två patruller kan arbeta tillsammans. Placeringen av tält, bord mm samt fördelning av arbetsuppgifter/fritid kan stimulera gemenskap inom gruppen/kåren och med grannarna. (Se skiss längst ner på nästa sida) Lägerets största enheter som brukar kallas byar motsvarar i stort sett EFS/Salts geografiska distrikt. Där förläggs kårer/grupper med dess patruller. Bycheferna tilldelar varje kår ett område för tält, bord och spisar. Två kårer/grupper kan campa ihop om det av olika skäl är att föredra. Inom området kan man också för att få en bättre disposition skapa mellanstora enheter i form av mindre byar med flera kårer/grupper med omkring 30 deltagare i varje by.

PATRULLLEDARE PÅ PATRULLRIKS

För att kunna delta i Patrullriks behöver kåren/gruppen ha med sig minst en ansvarig ledare som fyllt 18 år. Detta gäller även äventyrsbyn.

Patruller som är vana vid att arbeta självständigt med en patrullledare som är en av scouterna i patrullen kan göra det också på Patrullriks. Kåren avgör hur många ledare man skickar med. Av erfarenhet rekommenderas dock att för varje patrull ha två vuxna ledare, speciellt om patrullen består av yngre scouter.

Scoutmetoden

Learning by doing är ett av scoutmetodens element liksom personlig utveckling. Detta kräver handlingsutrymme och då är ledarnas roll i gruppen mycket viktig. Ett stödjande och lyssnade ledarskap är därför också en av scoutmetodens sju element eller hörnstenar. Till de lokala ledarnas hjälp finns också i lägrets olika delar distriktsfunktionärer och ledare som stöd. Medföljande ledare har en nyckelfunktion på lägret, och utgör den mest grundläggande ledarresursen i lägret.

Den vuxne ledaren har huvudansvaret för patrullens medlemmar samt ev omyndiga ledare under resan till och från, samt under lägret och lever tillsammans med dem. Kåransvariga har ansvar för att patrullledarna fullt följer sina uppgifter.

Frluftsliv är ytterligare en av scoutings grundelement och Patrullrikslivet är utomhus och i tält. Det innebär såväl stora möjligheter men kan beroende på väder även ge extra påfrestningar. Deltagarna behöver mat, sömn, toabesök, uppmuntran, engagemang och trygghet för att må bra. Ledarna har ansvar för:

- uppbyggnad av förläggningen
- patrullens hygien
- organisation av matlagning, disk etc
- uppläggning av de programtider som disponeras av patrullen
- att patrullen följer givna tider, regler och program

Alla ledare på lägret ska också ha genomgått kursen Trygga möten, som webbkurs eller på annat sätt.

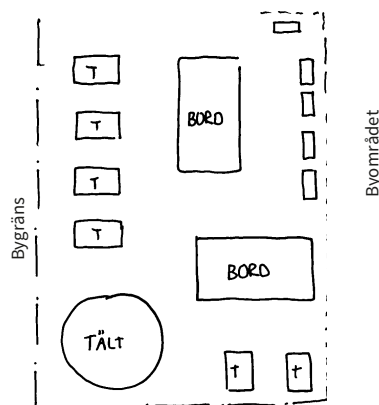
Engagemang och inställning

För att deltagarna ska kunna tillägna sig lägrets program är ledarnas engagemang och inställning till lägrets mål och program viktig.

- Ledaren följer patrullen till aktiviteter, hjälper till med ordning och genomförande och vad som i övrigt kan behövas.
- Vid patrullandakter har patrullledaren/ledaren ansvar för anpassning och genomförande utifrån förslag från lägerkaplanerna.

PLACERING AV TÄLT, MM I FÖRHÅLLANDE TILL ANDRA PATRULLER OCH GRUPPER

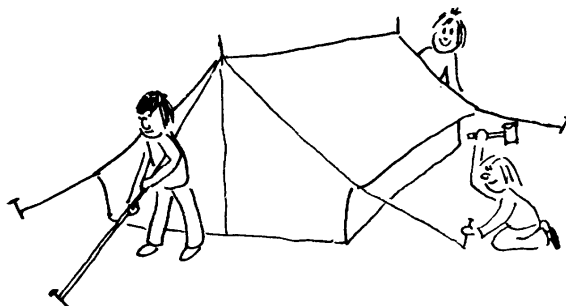
Området för en kår/förening el motsvarande, kanske för en hel by gemensamt, planeras lämpligen så att man får det största avståndet mellan eldstäder och tält. Avstånd mellan små tält ska vara fyra meter, avstånd till större tält sex meter (linor räknas inte). Avstånd mellan spis och tält ska vara minst sex meter. Genom att placera tält efter ytterkanterna av sitt eget område och spisar emot gångvägar och de övrigas områden vill vi eftersträva en öppenhet gentemot andra. Man placerar ändå inte spisarna längre än nödvändigt från sina bord. Kanske uppstår en naturlig samlingsplats mitt i det gemensamma området för bysamlingar, lek och möjlighet att träffa nya vänner. Områdeschef/bychef ansvarar för disposition av området i enlighet med riktlinjer från lägrets Platskommitté.

ÖVERNATTNING

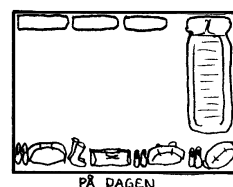
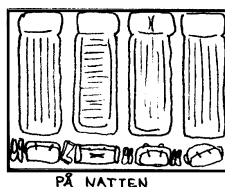
TÄLT

På läger sover vi i tält. Minst ett dygn i tält eller vindskydd är en nödvändig erfarenhet inför lägret. Låt också matlagning i det fria ingå så blir förberedelsen trivsamt både för deltagare och ledare.

Tält-tips:

- Använd tält där hela patrullen får plats.
- Det är viktigt att barnen får träna att slå upp, ta ner och packa tältet. Det både ser trevligare ut med sträckta tältdukar och är stadigare och regnsäkrare.
- Låt barnen eller ungdomarna ta med de tält de tänker ha på lägret och öva. Erfarna får hjälpa oerfarna.
- Kontrollera att tälten är kompletta och hela, om det finns eller behövs extra regntak mm.
- Resonera vid varje uppslaget tält med "ägarna" om hur de tänkt sig ordningen. (Packning, sovsäckar, dag och natt). Om packning inte ryms, hur skyddas den ute?

- Genomför minst en övernattning i tält (eller vindskydd) med matlagning osv.
- Tänk på säkerheten, bl a avstånd mellan tälten och hur de placeras i förhållande till bord och spisar. (KFUK-KFUMs scoutförbund har gett ut ett häfte med Säkerhetsregler som tar upp säkerhet i flera avseenden och man kan även hitta dokument om säkerhet på Internet.)
- Avstånd mellan små tält ska vara fyra meter, avstånd till större tält sex meter (linor räknas inte). Avstånd mellan spis och tält ska vara minst sex meter

VINDSKYDD

Att sova i vindskydd ger gemenskap i hela gruppen och ger större friluftsupplevelse. Roligare än tält.

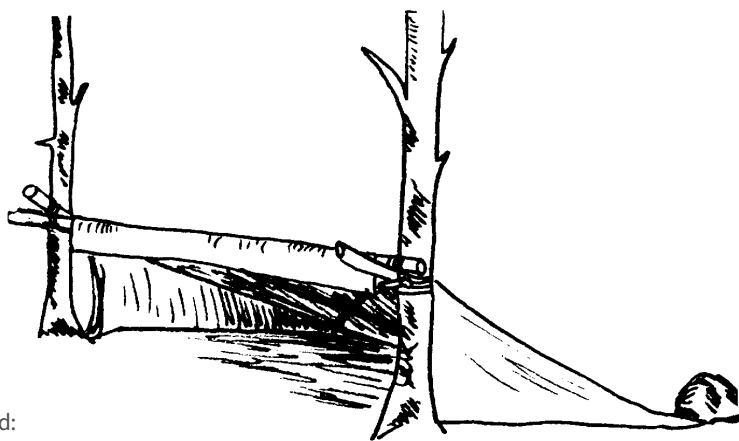
Vindskydd byggs i regel med speciella tygdukar eller presenningar som tak. Plastpresenningar är lätta att bära men man måste ofta skaffa nya – de håller inte för upprepad användning. Ett enkelt vindskydd kräver bara ett kryss (klyka eller träd) var en slana vilar, på den vilar

slana nr 2. Duken lägges på och förankras. En annan stadigare modell har en slana i framkanten varpå ett antal slanor vilar som "takstolar".

Tips:

- Om ni tänker gå på hajk på Patrullriks eller hemma, bör ni öva att göra vindsydd i förväg. Det är också ett utmärkt tillfälle att träna surrningar och knopar.
- Prova att bygga med klyka, bygg också andra modeller, använd fantasin och skogens variationer.
- Träna också aktuella surrningar och knopar, t ex rak vinkelsurrning, dubbelt halvslag och råbandsknop.
- Tips om ni skaffar plastpresenning till vindsydd: Märk den i hörnen och använd den aldrig till annat än vindsydd förrän det är dags att byta ut den. Det är inte roligt ifall det regnar in.

MAT

Det är mycket viktigt att barnen och ungdomarna verkligen får vana att laga mat ute. Annars blir ni ledare tvungna att laga maten. Var inte för hjälpsamma. Learning by doing.

På Patrullriks är det inte meningen och inte heller tillåtet att ledarna alltid lagar maten åt patrullen.

Lär dem också att diska, gör det inte åt dem. Kanske märker de hur otrevligt det är med odiskad tallrikar. På ett varmt sommarläger med risk för magåkomma är det ändå viktigt att vaka över hygien.

Matförvaring mm

Som regel gäller att inte ha mer färskvaror i patrullen än nödvändigt. Mejerivaror ska förvaras så svalt som möjligt, t ex i nedgrävd hink eller låda med lock. Det kan också finnas möjlighet att använda och frysa in frys-klampar. För läger finns som regel särskilda bestämmelser. Vatten till matlagning ska förvaras under lock. Har man ett bord ska bordsskivan torkas av efter maten. På Patrullriks ska matavfall och sopor hanteras efter anvisningar. Särskilda sopstationer kommer att finnas.

Tips:

- Tänk igenom och gör en skriftlig arbetslista över vem som gör upp eld, lagar mat, dukar och diskar, och som ni sätter upp. Det sparar många ord och många problem.
- Försök som regel laga vanlig mat när ni hajkar. Använd inte för mycket färdigmat.

UTRUSTNING

Det finns inget dåligt väder – bara bättre och sämre kläder. Utrustning är ett vitt begrepp. Det handlar om vad var och en ska packa men också om gemensamma verktyg, skydd och förvaring.

Patrullutrustningen för scoutläger är oftast ganska omfattande. Eftersom utrustningen till Patrullriks transporter till lägret separat är det ett gott råd att i tid tänka på emballering. Transport och den centrala hanteringen på lägret sker på lastpallar med pallkragar. För närmare planering av transporten av material till Patrullriks svarar distriktkontaktpersonerna.

Märkning

All utrustning, tält, patrullkistor, kärror mm måste märkas ordentligt så att den kommer till rätt ställe på lägerplatsen och så att den hittar hem igen efter lägret. Märkningen skall vara väl synlig och ordentligt fastsatt. Där det går, som i tält och patrullkistor, lägg även en lapp inuti. Så här ska märkningen se ut med fyra fält för distrikt, namn, patrull, kår el motsv. samt adress. Märkeslappen bör vara minst 10 x 15 cm. Det kan vara en kartong i plastficka, eller skrivas direkt på föremålet. Kanske krävs det ytterligare märkning pga olika transportsätt. Även den personliga utrustningen som t ex väskor, regnkläder, kåsor mm bör märkas så långt som möjligt.

(Distrikt) Mittnorrand	(Namn) Nils Nilsson
(Patrull och kår) Bävern Strömsund	(Plats/Adress) Byvägen 3 833 32 Strömsund

Synpunkter, idéer, tips mm:

- Gå igenom utrustningslistorna, vad har vi?
Vad kan vi låna? Vad kan vi tillverka?
- Vad har den enskilde? Vad kan han/hon önska till jul/födelsedagen?
- Diska-vårda-laga-komplettera sådant som är trasigt-smutsigt.

Övningar:

- Gå igenom vad man behöver ha med t ex på hajk, och hur man packar en ryggsäck.
- Låt deltagarna ha med sig en packad ryggsäck, eller passa på vid en hajk att packa ur och packa i allting (ofta är det mamma som har packat den hemma).
- Prata om hur otureligt, besvärligt eller farligt det kan bli med fel/dålig/ingen utrustning på läger, på hajk, tågluffning, resor mm.
- Packa en patrullkista efter Patrullriks patrull-utrustningslista och samtala om vad olika saker ska användas till.
- Gör märklappar för er utrustning.

PERSONLIG PACKLISTA

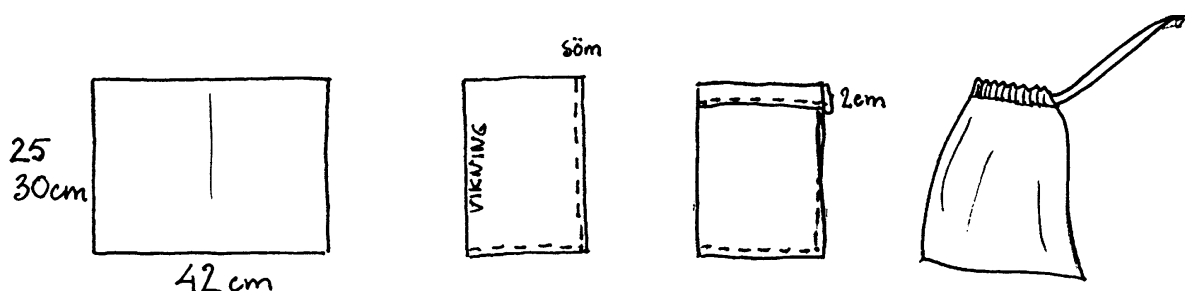
- ☐ Ryggsäck eller stor (bärbar) väska
- ☐ varm sovsäck
- ☐ liggunderlag
- ☐ regnkläder (regnbyxa, jacka och stövlar/ kängor helst vävburet material)
- ☐ jacka (vindtät)
- ☐ mössa (för svala nätter)
- ☐ handskar eller vantar
- ☐ 2 par skor (1 par gymnastiskor)
- ☐ varm tröja
- ☐ 2 par långbyxor (ett par träningsbyxor/ mjukisbyxor) + shorts
- ☐ t-shirts eller liknande (gärna 1 med lång ärm)
- ☐ ev. scoutdräkt, scouttröja och halsduk.
(Placera ev lägermärke på scoutskjortan, 1-2 cm under axelsöm på höger ärm. Gamla lägermärken flyttas över på lägerbålsfilt, halsduk, jacka eller annat plagg)
- ☐ underkläder och sockar/strumpor + ombyte
- ☐ varm pyjamas eller likn.
- ☐ toalettartiklar och ev. medicin
- ☐ 1 badhandduk och 1 mindre handduk (för händer)
- ☐ badkläder
- ☐ diskhandduk
- ☐ sittunderlag
- ☐ myggmedel
- ☐ plåster, näsdukar + solskyddsmedel
- ☐ penna och anteckningsbok

- ☐ påse för smutsiga kläder!
- ☐ ficklampa/pannlampa (mörka kvällar)
- ☐ fickpengar
- ☐ matsäckslåda (glasslåda eller likn.)
- ☐ flaska (för lunchsoppor, typ sirapsflaska)
- ☐ vatten/fältflaska
- ☐ matkåsa + kåsa (för dryck) + matbestick + ev. packpåse
- ☐ ev. kniv (morakniv helst med parerskaft)
- ☐ ryggsäck (liten, för dagsaktiviteter/matsäck/bad)
- ☐ eventuellt lägerbålsfilt

PACKPÅSE

Packpåse för kåsa o bestick mm är mycket bra att ha. För kläder bör den göras något större.

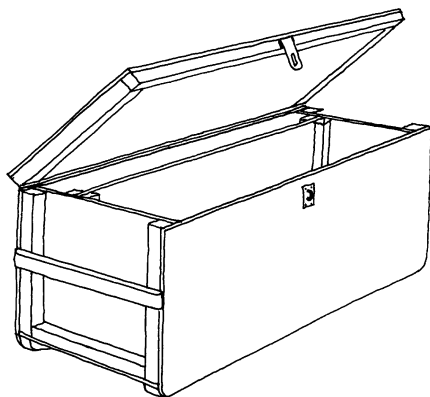

UTRUSTNINGSLISTA FÖR PATRULLEN

☐ Tält för sovplats och utrustn.	☐ köksredskap	☐ Frysklampar
☐ Regnskydd för tält	☐ kökskniv	☐ Märktejp (frystejp)
☐ tak/presenning för matbord ca 4x6	☐ stekspade	☐ Tuschpenna/märkpenna
☐ bordskivor	☐ slev, visp, osthyvel	☐ Ev sopsäck
☐ surrningssnören och rep	☐ litermått (graderat), måttsats	Komplettera efter egna önskemål
☐ 2-3 täljknivar, knivbryne	☐ plastdunke och skålar	☐ Bra att ha
☐ 2 yxor	☐ durkslag	☐ Tältlampa (ej brandfarlig)
☐ 1 bågsåg	☐ Konservöppnare	☐ Fotogenlykta (utomhus)
☐ spett (kan samordnas med andra)	☐ skärbräda	☐ Plastficka (regnskydd för papper)
☐ spade (kan samordnas med andra)	☐ hinkar/dunkar (förvara vatten)	☐ Biblar
☐ kratta	☐ saftdunke/tillbringare (stor för blanda och förvara dryck)	☐ Patrullflagga/symbol
☐ vattenkanna med stril	☐ 2 diskbaljor	☐ Loggbok/dagbok
☐ tvättfat (för personlig hygien)	☐ diskborste	☐ Kompass
☐ förbandslåda (solskydd, alvedon, myggmedel, plåster mm)	☐ diskmedel	☐ Kärre (dra tält, mat mm)
☐ spigaller eller energispis	☐ disktrasa	☐ Pennor
☐ kokkärl (tillaga två rätter samtidigt)	☐ stålull	☐ Anteckningsblock/blad
☐ stekpanna/mourikka	☐ hushållsrulle	☐ Säkerhetsnålar
☐ skyddshandskar (för eldning)	☐ plastpåsar	☐ Sax, nål och tråd
☐ tändstickor	☐ handsprit	☐ Klädnypor och torklina
	☐ burkar/byttor med lock (förvara socker, salt, sylt mm)	☐ Frisbee, kubb, fotboll o.d för lek och patrullaktiviteter
	☐ Kryddor (salt, peppar, kanel mm)	
	☐ Låda/lådor med lock (skafferier/ nedgrävd kyl)	

PATRULLKISTA

Ska man bygga patrullkista är det lämpligt att hålla sig inom en lastpalls ytmått 120 x 80 cm.

Förslag till patrullkista av formplywood. Mått c:a 120x60x60 cm. Skivan skruvas (ev spikas) i träreglar 45 x 45 mm. Rundade handtag av 22 x 45 mm skruvas på gaveln. En skiva 12 mm formplywood 120 x 250 cm räcker till långsidor, botten och lock. Om

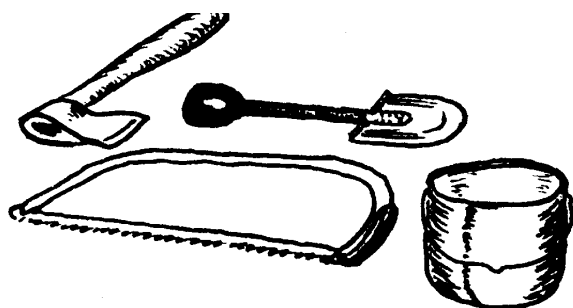
handtagen på lådan inte ska sticka utanför en lastpall kan man minska skivbredden till 115 cm först. Obs att locket blir 24 mm bredare än botten. Locket kan ev vara en enkel skiva men då behövs två låsbeslag som skruvas ovanpå locket. Skivan räcker inte till gavlar som ev. kan tillverkas av vattenfast, minst 7 mm tjock plywood (kan bli över om man gör bordsskivor) som liksom reglar lackas eller rötskyddas. Formplywood behöver ej ytbehandlas. Reglar under lådan rundade som medar underlättar hantering. Om långsidorna dras ned över dessa minst 2,5 cm behövs ingen regel inuti. Inredning kan göras efter önskemål, vilka bordsskivor, spigaller man har mm. Tex lös eller fast mellanvägg mellan reglar, insatslåda för köksredskap, remmar o d.

VERKTYG

KNIVEN

**”Har du ingen yxa, var då rädd om kniven,
har du ingen kniv – vad gör du då i vildmarken?”**

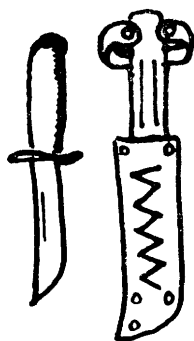
Att rätt kunna handskas med kniven är något som är nödvändigt för varje deltagare på Patrullriks som ska använda kniv. Vassa och varma verktyg kräver vett.

Egen kniv är inte nödvändigt för deltagare på Pa - trullriks om inte detta meddelas i förväg eller ingår i programmet. Några knivar ingår i patrullutrustningen.

Knivvett:

- Kniven ska ha parerhandtag! Senskador är svårrepa - rerade.
(En bra täljkniv för en van slöjdare ska inte ha det men för barn kan det ändå vara bra med ett slirskydd)
- Det är också bra med låsanordning på slidan.
- Man täljer alltid från sig.
- Var rädd om knäna, tälj inte mot dem när du sitter.
- Håll dig på avstånd från andra när du arbetar med kniven.
- Kniven ska förvaras i slidan när den inte används. Spring aldrig med dragen kniv!
- Ha alltid kniven väl slipad. En slö kniv slinter lättare.
- Kniven bör man inte ha på sig under lek och tävling, och aldrig leka med!

Knivövningar:

- Träna att bryna knivarna.
- Träna att
 1. spänta stickor till eldtändning
 2. skära snören rätt
 3. kvista grenar
 4. tälja träpinne till viss tjocklek
- Repetera kniv-vett!
- Tala om vilka skador som kan uppkomma vid ovarsamhet, slarv, och att man kan skära sig även om man försöker arbeta så säkert som möjligt.
- Träna första hjälpen vid skärsår. Det kan även handla om skador av sågblad.

Knivbevis:

Mycket av det som står på denna sida ingår i programmet ”Knivbevis” på scouternas aktivitetsbank.

- Låt scouterna ta Knivbeviset samt bevismärket yxa och såg (Upptäckarscout).

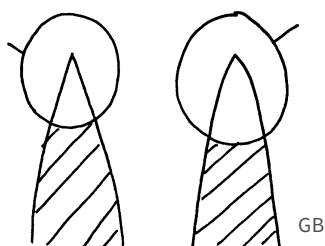
Sök på ”Knivbevis” i Aktivitetsbanken.

”Kantrar kanoten i vildmarken – låt jaktbössan gå – men rädda yxan”.

Det är ett måste att kunna hantera yxan! Mycket ved ska huggas så satsa på att alla kan det. Den som inte kan använda yxan på ett säkert sätt ska inte använda den på Patrullriks.

Synpunkter, idéer, tips:

- Använd gärna yxa med långt skaft. Bör väga ca 0.6 kg och ej ha kortare skaft än ca 40 cm. Barn ska heller inte ha större och/eller tyngre yxa än de klarar av.
- Kontrollera att skaftet sitter fast.
- En skärpfil är liksom slipsten bra att vassa yxeggen med. Fila lugnt och stadigt mot eggen, det ger en kontrollerad eggvinkel. Filen går också ta med på läger. (Att slipa yxan med bormaskin och rondell är vanligt. Eggen blir vass men oftast rundad och svårare att kvista och tälja med.)

- När man arbetar med yxan bör man stå stadigt och bredbent.
- Se till att ingen står i farlig närhet av yxans arbetsfält. Gör gärna en inhägnad ”vedbacke”.
- Kvista en trädstam i kvistriktningen. Man står aldrig grensle över stammen utan låter den bilda ett skydd mellan sig själv och yxan.
- Använd alltid huggkubbe eller annat stadigt underlag av trä vid vedhuggning.
- Håll inte i ett vedtrå som du ställt på kortändan. Om man måste hålla i det: håll i ena ändan, lägg ner den och hugg i bortre delen.
- Lång ved kan klyvas med hjälp av träkilar.
- Efter huggandet så ska yxan huggas fast i huggkubben, sättas tillbaka i yxställ eller ha eggskydd. Låt den ej ligga och bli en fara.

Yxövningar:

- Visa hur man hugger och klyver.
- Träna att klyva ved.
- Träna att kvista en trädstam.
- Träna att tälja en slana spetsig med yxa
- Repetera yxregler:
 1. Kolla att yxhuvudet sitter fast och att eggen är vass.
 2. Stå stadigt.
 3. Stå inte nära någon.
 4. Røj undan kvistar och sly, så att inte yxan ändrar riktning i hugget.
 5. Hugg bara i dagsljus!

Bevismärke yxa och såg:

Mycket av det som står på denna sida ingår i programmet ”Bevismärke yxa och såg” på scouternas aktivitetsbank.

- Låt scouterna ta bevismärket yxa och såg (Upptäckarscout).

Sök på ”Yxa och såg” i Aktivitetsbanken!

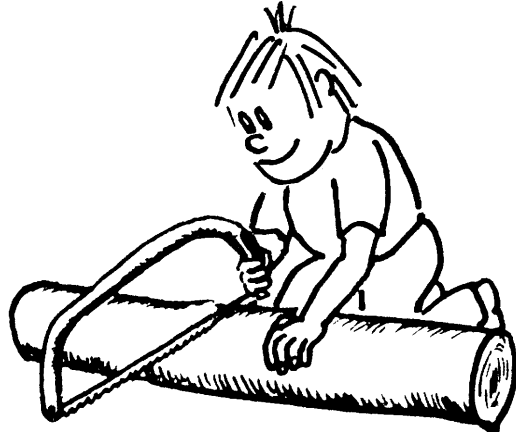
SÅGEN

En vass såg och bra underlag är mer än halva arbetet.

Bågsågen använder vi till att kapa slankor och såga ved med. Det ser enkelt ut men kräver träning.

Synpunkter, idéer, tips mm:

- Sågen kan ge otäcka skador på fingrar och händer om den inte hanteras rätt.
- Använd bågsåg i mellanstorlek, ca 60-70 cm. Den bör ej smalna av i ena ändan.
- Byt ut slöa och dåligt skränkta blad före lägret.
- Det som skall sågas bör ligga stadigt, på sågbock eller annat underlag så att bladet inte kommer i kläm. (En liten sågbock är bra att ha på läger när mycket ska sågas.)
- Låt den fria handen stödja mot stammen/brädbiten på gott avstånd från sågbladet.
- Håll sågen stadigt och drag den fram och tillbaka utan att trycka.
- Låt inte sågen ligga på marken. Man kan skada både skor och fötter.
- Sågen förvaras i ett eggskydd t ex av trä eller av plastslang som skurits upp.
- Se till att ni har extra blad i patrullkistan.

Sågövningar:

- Gå igenom hur man sågar.
- Träna
- Gör skydd till sågbladet.

Bevismärke yxa och såg:

Se sidan om Yxan (sid 14).

SPADEN

Spaden används förstås till att gräva, men på ett sådant sätt att man kan återställa marken efteråt.

Synpunkter, idéer, tips mm:

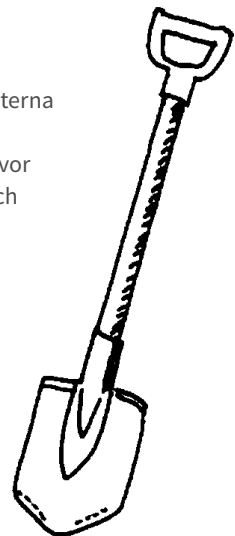
- Använd en trädgårdsspade med litet blad. Eggen ska vara V-formad och inte rak för att klara stenig mark bättre.
- För att lättare skära genom grästorvor kan spaden vässas lite.

- Små barn gräver bättre med en spade som har kortare skaft.

Spadövningar:

- Gå igenom hur marken och rötterna sitter ihop till ett torvskikt.
- Träna att ta upp fyrkantiga torvor och lägg sedan tillbaka dem och stampa till.

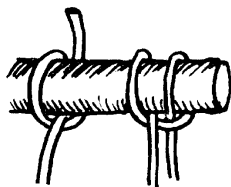

BYGGA MED KNOPAR OCH SURRNINGAR

KNOPAR OCH SURRNINGAR

Det är inte nödvändigt att kunna så många knopar och surrningar för att klara sig på ett läger. Här är de viktigaste:

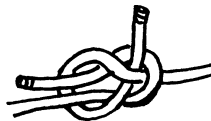
Dubbelt halvslag
– när du börjar eller slutar en surring.

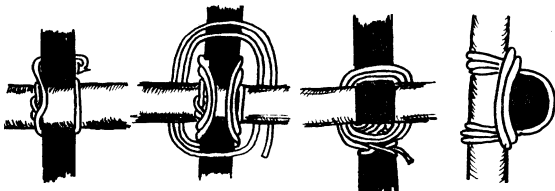
Råbandsknop
– kan också den inleda och avsluta surring, samt för att skarva två lika grova rep eller snöre.

Dubbelt skotstek
– när du ska skarva olika grova rep.

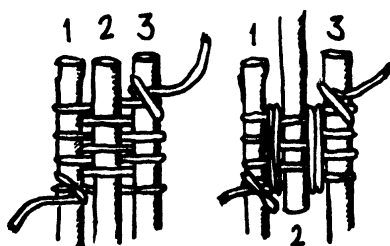
Vinkelsurring
– för många lägerbyggen

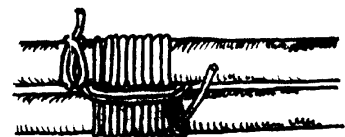
Det är sträckningen runt surrningen som ger styvheten i vinkelsurringen.

Trefotssurring

– Sträckningen kan åstadkommas genom att vända slanan eller en åtstramande surring t ex vinkelsurring

Raksurring kan vara bra att kunna ifall man vill skarva en slana.

Övningar och lektips

– Öva knoparna och surringarna. Prata om när man använder dem och till vad.

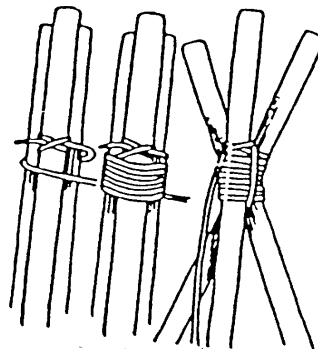
– Råbandsknopen kan övas genom en lek mellan olika lag. Det gäller att (ev på kortast tid) knopa ihop ett visst antal snören. Det lag som kommer först får 2 poäng, övriga lag 1 poäng. För varje rätt knop får alla lag 1 poäng.

Det är alltså inte säkert att den som är snabbast vinner.

– Dubbelt halvslag, och dubbelt halvslag om egen part kan övas med snöre på käppar eller genom att man fäster två rep mellan träd som man sedan ska gå på resp hålla sig i.

Mera

Mer om knopar och surrningar för dig som är intresserad finns i "Scoutuppslagsboken" sid 132–134 och sid 248–249 eller på internet, sök "knopar" på Wikipedia.

BORD

Stabiliteten i lägerbyggen utgår i regel från trefötter eller kraftigt nedspettade pålar. På lägerbord kan man ha sk stegar med stöttor som även kan bindas ihop på marken om man har måtten klara. Öva gärna hemma och skriv upp stegens och tvärsåarnas mått på insidan av patrullkistans lock. Gör inte en för hög eller bred konstruktion, det blir klumpigt och virket har svårt att räckta till.

Grundmodell med trefot:

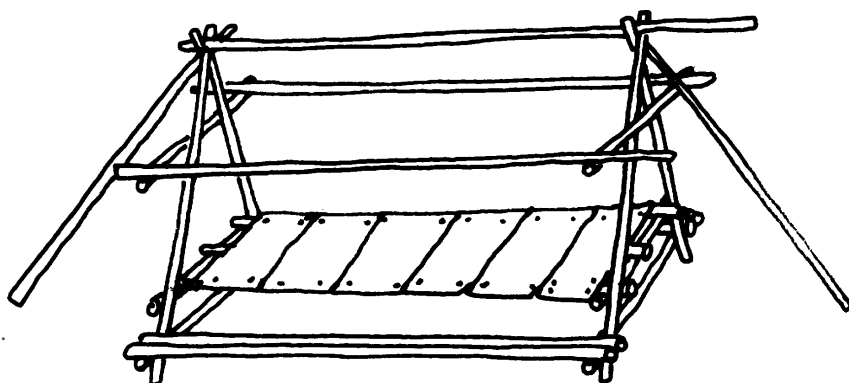
- Surra ihop 2 trefötter av 2,5–3m långa slador.
- Surra en tvärså på varje trefot, i knähöjd. Ställ dem på ca 3 m avstånd (beroende på er takpresennings bredd eller hur långt bord ni ska ha).
- Surra längsgående slador på tvärsåarna.
- Bind fast bordsskivor på sladorna.

Bordsskivor görs t ex av plywood med hål i hörnen så att de går knyta fast. En plywoodskiva 122 x 244 cm kan kosta 175 -500 kr beroende på tjocklek (4,7 eller 10 mm) och ev rabatter. Bordsskivorna kan t ex vara 45x70 cm (för två pers). De lackas på båda sidor för att inte svälla av fukt och för att gå torka av bra. 4 mm skivor är lätta och duger bra men då behövs tre slador under. Masonit kan användas men håller inte lika länge.

Värmlandsspis (ej matbord):

- Surra två kraftiga slador ca 15 cm under tvärså på trefoten på ett bygge enl ovan.
- Surra dem till två pålar enl skiss nedan
- Lagg starkt rundvirke på sladorna och bygg upp spisen med torv mm på dessa.

Värmlandsspisen och ett matbord kan förbindas med slador och få gemensamt tak, men bara om lägrets brandskyddsbestämmelser medger det.

Takkonstruktion för presenning:

- Surra fast en slana på trefötterna. Låt den sticka ut om taket ska gå utanför bordet. Såga av uppstickande slador några cm över surrningen så pressenningen kan ligga på.
- Surra fast två tvärsåar i eller över huvudhöjd på trefötterna som sticker ut c:a 1 m på varje sida. Surra fast två slador längst ut mellan dessa för att fästa pressenningen i.

Sittbänk:

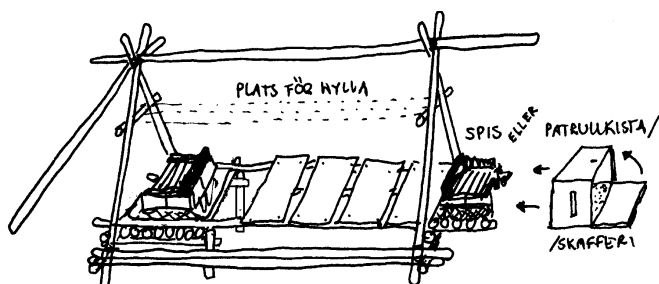
- Surra en kraftig tredje tvärså längst ner på trefötterna som man kan lägga en eller två kraftiga slador på, på varje sida av bordet. Ev behövs mittstöd.
- Kontrollera surrningar, knopar och stagning ordentligt så att inte bordet viker sig när man sitter där (klämrisk) eller faller ihop bit för bit.

Gavelspis på matbord:

En spis kan även byggas på gaveln till ett matbordbord enligt ideskissen t v.

Skafferi:

På en bordsgavel kan man även placera en patrullkista som skafferi för torrvaror. En hylla för diverse kan få plats under taket.

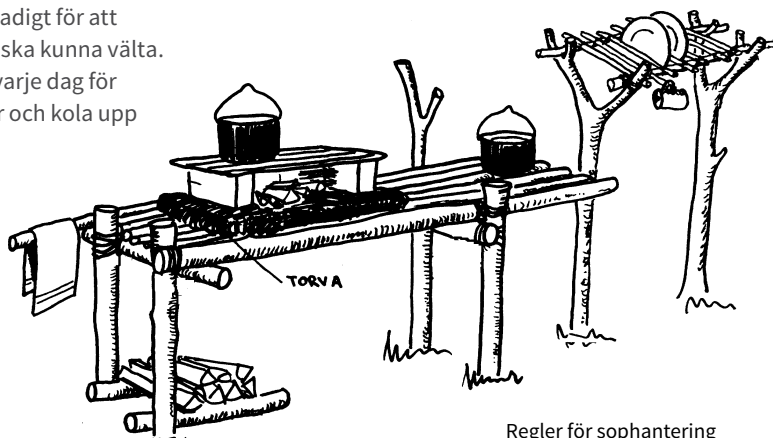
Ideskiss: värmlandsspis, gavelspis, skafferi och hylla.

LÄGERSPIS

En traditionell Patrullriksspis byggs oftast för en eller två patruller. Den utgår ifrån fyra eller fler nedspettade pålar på vilken man surrar fast kraftiga slänor till en bänk. På denna vilar sedan vattnade jordtorvor, tegelstenar och spigaller. Även energispisar kan byggas upp från marken på detta sätt.

Börja lågt med första tvärlån. Konstruktionen bygger mycket på höjden och ”kokkärlens höjd ska maximalt vara i midjehöjd på patrullens kortaste deltagare. Gallret eller energispisen måste också vila stadigt för att inte t ex en kastrull med kokande vatten ska kunna välta. Torvor under en eldstad måste vattnas varje dag för att inte värmen från elden ska tränga ner och kola upp slänorna. Då rasar hela spisen.

Till spisen hör inte bara eldstad. Det bör även finnas lite utrymme för kastruller, matberedning (kanske har ni någon bordsskiva över som kan komma till pass) och ved. En plats för diskbalja och diskad disk hör också till.

Regler för sophantering kommer i särskild information för Patrullriks.

HYGIEN

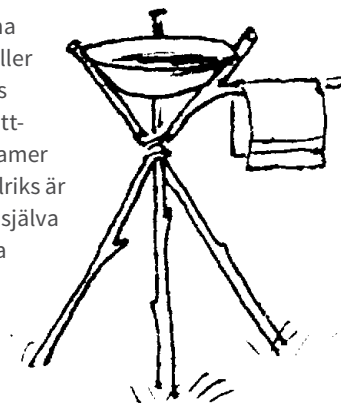
På ett veckolångt läger blir hygien viktiga. För Patrullriks ställer hälsovårdsmyndigheterna vissa krav men det hänger också på vad patrullen gör av det.

Central vattenförsörjning, toaletter och sophantering läggs på Patrullriks upp i samråd med kommun och hälsovårdsmyndigheter. Vatten finns vid tappställen efter transportvägar. Toaletterna har alcogel som desinficering. De hygieniska förhållandena på lägret hänger också mycket på anordningar i patrullen samt att patrulledaren ser till att det hela fungerar.

Tvättplats-dusch

Patrullen/gruppen ska ha en tvättplats där man kan tvätta sig om händerna innan matlagning och måltider. Det kan ingå i dukningsansvarigs uppgifter att se till att det finns vatten där.

Man måste även kunna tvätta sig ordentligt eller duscha och då behövs en insynsskyddad tvätt- eller duschplats för damer resp herrar. På Patrullriks är det något patrullema själva kan ordna, men gärna gemensamt för flera patruller i lägerbyn.

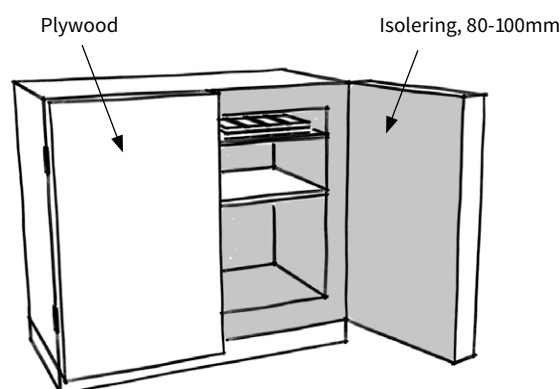

LÄGERKYLSKÅP

Att kunna kyla sin mat under lägret är viktigt och det finns en mängd olika lösningar på detta. Här har vi gett exempel på två varianter med lite olika konstruktion och kylmedel.

SKÅP FÖR KYLKLAMPAR ELLER ANNAT KYLMEDEL

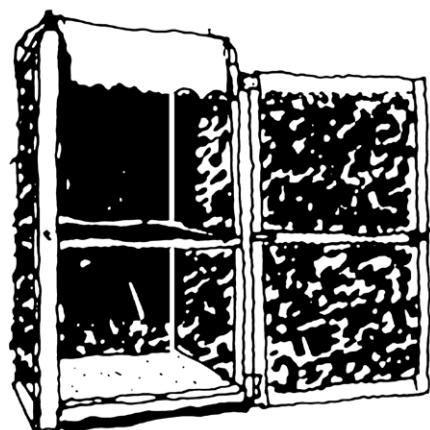
Det här kylskåpet är lämpligt att använda när man har möjlighet att använda kylklampar som kylmedel. Dessa läggs på översta hyllan och kylvarorna på de två nedre. På många patrullriks har det funnits möjlighet att nyttja lägrets frysar för att sätta ladda kylklampar. Kontrollera vad som gäller för nästkommande läger.

Storleken måste anpassas för det antal deltagare man har. Ungefärliga mått är 100 x 80 x 40 cm. Bygg först en yttre låda bestående av 7 mm plywood. Fodra sedan lådan invändigt med markisolerblock eller dylikt enligt skissen. Var noga med att dörrarna sluter tätt när de är stängda.

VIND- OCH SOLDRIVET KYLSKÅP

Fyra träramar, helst öppna upptill utom i dörren fyllda med träkol mellan kycklingnät. Träkolen ska ständigt fuktas t ex genom nedhängande trasor från ett kärl upptill. Ramarna bör därför bara vara hopfästa i näten upptill med buntband t ex. När vinden passerar kolen avdunstar vatten vilket drar värme från kylskåpets väggar som blir kalla. Solen värmer kolen och gör att effekten ökar liksom när vinden ökar. Lock, botten och hylla görs av vattentålig plywood. Locket kan göras så att hörnen sticker ut och vilar på hörnstolparna eftersom ramarna upptill är öppna och måste kunna ta emot vatten uppifrån. Tillverka monterbart i mått som ryms i en lämplig låda för transport. Om måttet på ramarna är t ex 50x100 cm bör man ha en mittlist för att kolen inte ska rasa ner alltför mycket. Man kan också naja mellan näten med galvad järntråd här och var. Förstärk ramarna i hörn med beslag.

Kyla med hjälp av kol. När vinden passerar kolen avdunstar vatten vilket drar värme från kylskåpets väggar som blir kalla.

ELDNING

Matlagningen på Patrullriks sker över öppen eld på lägerspisar. Att göra upp och att underhålla elden brukar vara en prövning för barn och ungdomar och även för många ledare. Ge er själva chansen att bli duktiga på detta innan lägret – och på eldsäkerhet.

Synpunkter, idéer, tips mm:

- Gå noggrant igenom var man får och inte får elda.
- Anmäl gärna ifall ni ska elda ute i skogen, t ex på hajken, särskilt om det blir fråga om rökutveckling så att inte brandkåren larmas av misstag och ni får betala uttryckningen.
- Kolla att inte eldningsförbud råder när ni ska elda! Hör med brandkåren/larmcentralen eller markägaren. (PS. Om det råder eldningsförbud gäller det kanske inte fasta eldplatser som t ex grillringar. Dit kan ev även "scoutspisar" räknas. Tala om var och hur ni tänker elda.)
- På hajken kan spritköket vara ett alternativ, men tänk på att inte ha eldfarligt underlag som torrt gräs e d.
- När det är kallt och blåst sparar man bränsle ifall även spritkök/stormkök placeras i lä.
- Tips för vintereld:
- Elda inte direkt på snö eller is. Lägg ett lager rå ved eller riktigt grov ved under elden så sjunker den inte ner i snön eller förlorar sin värme till issmältning.
- Gasol används endast i undantagsfall, och i sådant fall endast till trangiaköket.

Tips för vintereld

- Elda inte direkt på snö eller is. Lägg ett lager rå ved eller riktigt grov ved under elden så sjunker den inte ner i snön eller förlorar sin värme till issmältning.

Elda på:

1. sandmark
2. steniga stränder
3. naken, fuktig jord
4. uppgjord bädd av sten (stenhård)

Elda INTE på:

1. stenhällar
2. ljung, mossar, torvmark
3. nära myrstackar och stubbar
4. i backsluttningar där vinden kan svepa uppåt

Eldplatsen:

- Rensa eldplatsen från brandfarlig växtlighet.
- Lägg gärna en stenhård så marken skyddas, elden får mer syre, värmer bättre och värme lagras i hårdheten. Täta springor med sand och grus. Gör den stor så behövs ingen stenring.
- Se till att ha vatten och granruska att släcka med. (På Patrullriks krävs en vattenkanna med stril vid spisen, samt en dunk rent vatten för släckning i kläder.)
- Elda.
- Släck elden genom "översvämning". Lämna inte minsta gnista!
- Lägg tillbaka stenarna från hårdheten, borsta bort askan och ni har knappt lämnat något spår av elden (och inga andra heller?!).
- Var osynliga!

Tändning:

1. Samla t ex tunt, torrt granris under yviga granar, närmast stammen (torra även i regn).

Bunta ihop dem till knippen.

Ta björknäver från fallna träd, skrapa

bort den bruna underbarken och riv

nävret i strimlor.

Spänta stickor ur annan torr ved

eller hugg fram tjärved ur gamla

murkna tallstubbar.

OBS träna absolut inte med papper

eller brandfarliga vätskor. Vätskor är

farliga och med träning

och planering behövs

inte "konstgjorda"

hjälpmedel, inte ens i

regn!

2. Luta tändmaterialet mot en grövre pinne eller lägg det mellan två pinnar så att du kan komma åt med tändstickan underifrån. Elden får mer syre så.

3. När det brinner lägg

på lite grövre kvistar,

när det tagit sig or-

dentligt kan du lägga

på vedträn. (Man

behöver alltså inte ha

en stilig uppbyggd

pyramid innan man

tänder på. Men det är

inte roligt att få fyr på

brasan, upptäcka att det behövs mer ved, och finna att

elden slocknat då man flåsande återkommer med ved.

Alltså – planera, samla ihop veden först!)

Eldningsövningar:

- Repetera säkerhetsbestämmelser runt eldning.
- Kolla att alla kan eldningsreglerna.
- Samtala om planeringen runt eldning, vedförråd mm.
- Låt barnen träna att tända tändstickor rätt, dvs från sig (säkerhet) och nära tändmaterialet, fotogenlyktan el dyl (för att stickan inte ska blåsa ut).
- Öva momenten 1 och 2 för tändning av eld ovan, helst ute, gärna flera gånger. I nödfall duger en öppen spis.
- Ett övningsmoment kan vara att elda av ett snöre som är spänt c:a 30 cm över marken, eller koka upp tvålatten i en kastrull.
- Öva att släcka brand i torrt gräs eller halm som ni strött ut på icke brandfarlig plats. Lite tändvätska, dvs fotogen kan behövas för att få lite fart på eld i halm. Jämför resultat av olika släckningsmetoder, t ex tampa, hälla vatten, blöt ruska eller vattenkanna med stril. Spara blöt ruska och vattensläckning till sista försöken. Det blir svårt att tända på nytt i annat fall.
- Det kan också vara bra att öva hur man fyller på bränsle, tänder, reglerar och släcker en fotogenlykta.

Två principer för förbränning

Princip ett

Veden staplad så här ger en snabbt uppblossande eld, med mycket eld. Brinner snabbt ner. (Pagodeld)

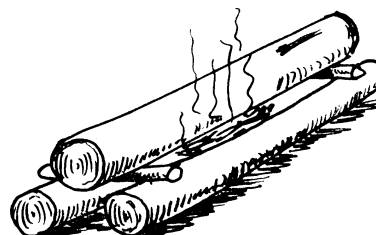
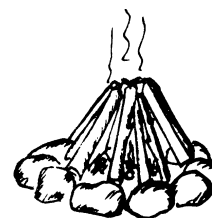
Princip två

Tätare staplad blir veden mer svårtänd, brinner länge med lite eld, svårare för nybörjare. (Pyramideld)

Pagodeld

Pyramideld

Nying – tätstaplade grova vedträn eller stockar brinner länge

ELDSTAD

På hajker bygger man kanske inte upp eldstaden utan eldar på marken och hänger kastruller i trefot eller på gaffelstång. Trestenseld är bra vid stekning (och enda spisen för miljoner människor i världen).

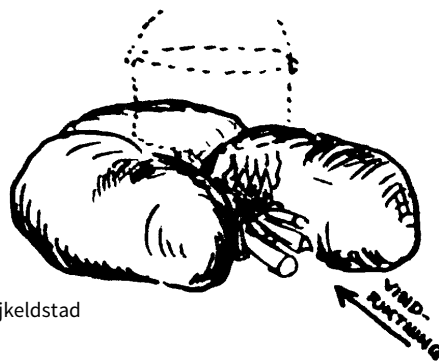
På läger bygger vi däremot oftast upp eldstaden som kan vara av olika typer. Oftast med tegel och spigaller som beskrivs på föregående sidor. Mycket kan göras för att underlätta eldningen i dessa. Det bör t ex vara lämpligt utrymme mellan eldstadens botten och gallret, c:a 15 cm. Torven vattnas lämpligen på kvällen, dels för att släcka glöd och dels för att det är svårare att göra upp eld på en nyvattnad och blöt torva. Det gör minst skillnad på morgonen då den ändå kan vara daggvåt. Ett vindskydd minskar avkylningen och sparar på så vis bränsle.

Energispis

En energispis använder man för att ta tillvara på bränslet bättre. Sådana kan tillverkas på olika sätt. Olika rör och burkmodeller måste stämma någorlunda med storleken på de kastruller man använder. Man behöver minst två stycken för att få två-lågt kök. De bör brännas ur innan de används första gången. Även energispisar ska stå på ett icke brännbart, stadigt och plant underlag för att inte tippa omkull så lätt, t ex på tegelstenar.

Exempel: Spirorör

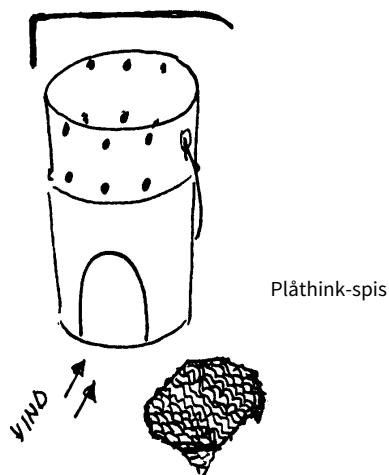
1. Ett kokkärl är 17 cm i botten. Gör en spisring av ett plåtrör (t ex spirorör) som är 20 cm i diameter. Kapa sedan vid 15-25 cm höjd beroende på kokkärls utseende. Spisarna kan tillverkas olika stora så de går förvara i varandra under transport.
2. Gör luftintag enligt bilden.
3. Montera ett plattjärn el dyl att ställa grytor på en bit ner i röret. Gör ett extra grytställ att lägga ovanpå spisringen som du använder till större grytor och vid stekning.

Enkel hajkeldstad

Exempel: Plåthink

1. Försök komma över tomma 20-liters plåthinkar t ex lackburkar från snickeri. Behåll botten men gör en öppning enligt bild, vik in den vassa kanten.
2. Skaffa rundjärn/svetsstål från en skrot, klipp upp längderna redan där om möjligt. Borra hål för tre rundjärn i hinken, dels längst upp och dels en bit ned så att kastrullhandtagen kommer ovanför.
3. Böj dem i vinkel i ena änden, och i den andra görs en böj åt samma håll som medger att järnet sticks in i hålen i hinken men förhindrar dem att glida ut av misstag.
4. Ett rooster tillverkat t ex av sträckmetall i botten på hinken ger bättre syretillförsel och höjer upp elden närmare kastrullen.

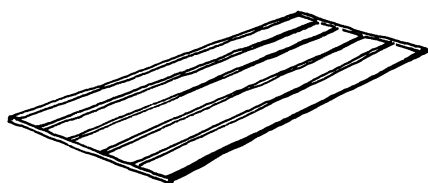

Plåthink-spis

Spirorör-spis

Spisgaller

Ett spisgaller ska ge plats för två kastruller. Ett enkelt galler svetsas ihop av rundjärn eller armeringsjärn. 6 st 60 cm långa och 2 st 30 cm långa av minst 10 mm tjocklek.

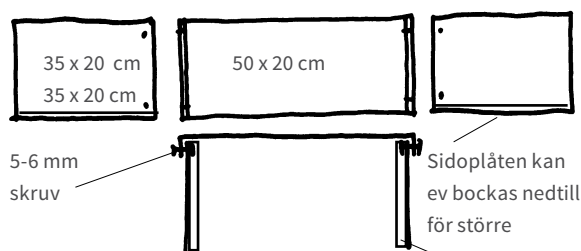

Vindskydd

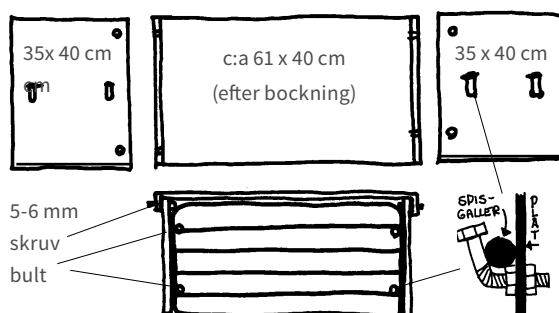
Teglet fungerar även som vindskydd och kan ifall tillgången är god också byggas upp till ett vindskydd ovanför gallret.

Vindskydd kan även tillverkas av plåt som sätts ihop med gångjärn, eller öglor. Det bör tillverkas av minst 1,5 mm, helst 2 mm tjock plåt för att inte bli för vingligt. (Ett löst vindskydd som ställs eller najas fast ovanpå gallret kan däremot vara i tunn plåt.)

Modellen nedan görs kortare men lite bredare än spisgallret som ställs ovanpå.

På skissen ovan är mittplåten bockad för att fästas i sidoplåtarna med skruvar och muttrar. Om man vill ha vidskydd ovanför gallret måste konstruktionen anpassas så att gallret ryms inuti och hakas upp på någon slags fals, krokar eller bultar som skiss nedan.

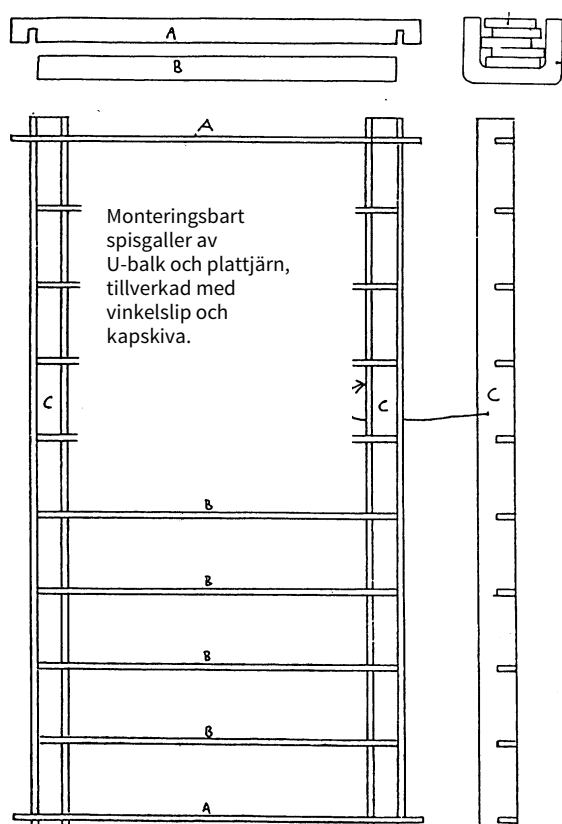

Vindskydd av plåt med fastsvetsade öglor och krokar typ pinngångjärn.

Material till vindskydd (plåt finns på plåtfirma, skruv i järnhandeln):
1,5 eller 2 mm järnplåt
skruvar, skruvöglor och krokar beroende på konstruktion.

Material till spisgaller (finns i järnhandeln):
2 u-balk (C) 30 mm x 600 mm
2 plattjärn (A) 3 mm x 330 mm x 25 mm
8 plattjärn (B) 3 mm x 300 mm x 25 mm

Plattjärnen bör ha en sådan bredd att de kan läggas i U-balken för att minska på packvolymen.

Skiss på vindskydd m gångjärn t v och monteringsbart spisgaller ur tidigare förberedelsehäfte för Patrullriks.

ALLEMANSRÄTTEN

Allemansrätten har aktualiserats mer än tidigare i samband med Sveriges inträde i EU. Det har även då och då talats om förbud mot eldning i naturen och att bara spritkök skulle tillåtas. Detta pga av risken för skogsbränder. Det är ett resultat av att folk inte längre kan inse sin skyldighet eller möjlighet att vistas i naturen på ett bra sätt. Den hävdvunna allemansrätten tar vi så lätt för självklar men den bygger på hänsyn och på kunskap om naturen.

Det finns goda anledningar och många olika sätt att arbeta med allemansrätten på.

Programtips:

- Gå en bana i skogen. Vid numrerade anhalter ställer man bestämda lämpliga frågor, t ex "Det här var en härlig skogsglänta, kan vi inte slå upp våra tält här och övernatta till i morgon". Barnen får svara om det är tillåtet eller inte. Efter svaret säger man vad som gäller för tältning etc.
- Material om allemansrätten finns på Allemansrättens hemsida (www.allemansratten.se som är en sida på Naturvårdsverkets hemsida) och på Aktivitetsbanken www.scout.se.

Det är tillåtet:

- att vistas överallt utom på tomtmark
- att plocka blommor, bär och svamp (se upp med fridlysta växter)
- att ta torrt ris och torra grenar för eldning
- att elda om risk för skogsbrand inte föreligger (tala med brandchef o markägare)
- att bada överallt utom från annans brygga eller tomt
- att landstiga överallt utom på tomt
- att simma, ro, paddla, segla, köra motorbåt på annans vatten
- att passera gärdesgård och grind (utom kring tomt), förutsatt att skada inte uppstår eller att djur slipper ut
- att dricka/hämta vatten ur kallkälla och sjö

Det är förbjudet:

- att orsaka skadegörelse
- att från växande träd eller buske ta ris, grenar, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda, det betraktas som stöld
- att beträda skogsplantering
- att plocka blommor, bär, svamp på annans tomtmark
- att gå på åker med växande gröda
- att ta fågelbon och ägg
- att tälta mer än en natt utan markägarens tillstånd (fråga alltid markägaren om lov)
- att fiska på annans vatten utan tillstånd
- att skräpa ner (enligt naturskyddslagen är det straffbart)
- att elda i skog eller i närheten av skog om fara för skogsbrand föreligger

Tomt = område kring hus. Där stängsel inte finns beräknas den omfatta en yta som ligger inom syn- och hörhåll för markägaren.

Ordet hajk lär komma från en afrikansk dialekt och betyder ”Gå ut och gå i trevligt sällskap”

Från det enkla uttrycket ovan kan vi tänka att det handlar om att:

- gå ut och gå i naturen, nya upplevelser, övernattnig i primitiva former
- vara i trevligt sällskap, en del av programmet, den grupp/patrull man är med i

Olika hajkformer

En hajk kan vara upplagd på många olika sätt utifrån intresse och förutsättningar.

Årstider, natur och intresse påverkar hajkformerna.

Några exempel:

- vandringshajk, en längre vandring med övernattnig
- baslägerhajk, denna plats är centrum för hela hajken
- specialhajk, cykelhajk, kanothajk, skidhajk etc

Hajken kan ge upplevelse:

- av naturen
- av att kunna klara olika saker
- av kamratskap
- av gemenskap med Gud

Tidpunkt och längd för hajk

För nybörjare är det lämpligt att ha hajken på våren, detta eftersom man då haft möjlighet att trimma gruppen under höst- och vårterminen. Det beror givetvis på vilket program man ska ha på hajken. Antal dagar bör inte vara mer än två, eller 10-30 timmar. För vana hajkdeltagare passar vår och höst lika bra och man kan utsträcka tiden till 3 dagar.

Programmet, plats mm för hajken

Detaljplaneringen av hajken är i regel något som kommer utöver den vanliga terminsplaneringen. Ju mer deltagarna i gruppen är inblandade i planeringen av hajken, desto mer lär de sig och tar ansvar. Planeringen kan göras i flera steg. Val av plats, huvuduppläggning, detaljprogram/delar av program, matsedel.

Hajkplatsen

Varje plats har sin tjusning. Sök en plats som är väl skyddad från blåst och som av säkerhetsskäl är lätt att komma till och från. Närhet till vatten, t ex sjö eller å är nästan ett måste. Fråga markägare i god tid. Om denne inte är bekant med er verksamhet så är det bra om ni presenterar den och vad ni tänkte göra på hajken.

Förberedelser i gruppen

En i tid planerad hajk ger många uppslag till program i form av förberedelser. Det kan gälla tillverkning av utrustning, första hjälpen, allemansrätten, verktygsträning mm. Förberedelserna skapar förväntningar på hajken.

Information

Om deltagarna är unga och ovana hajkare är det speciellt viktigt att ha fullödlig information till föräldrarna. Dels för att de ska kunna se hur det hela är upplagt för att veta vad deras barn ger sig in i, och dels för att kunna förbereda sig ordentligt när det gäller kläder mm. Informationen bör ges i skriftlig form, man kan dessutom ha en muntlig information vid någon typ av föräldrakväll. Goda föräldrakontakter underlättar, t ex med skjuts.

Av informationen bör normalt framgå:

- när och hur hajken börjar och slutar (håll sedan tiderna)
- var hajken ska vara, vad man i huvudsak ska göra och hur man ska övernatta
- något om hur hajken har förberetts i gruppen, eller om den syftar till något speciellt
- vilken utrustning som var och en ska ha med sig och ev avgift
- vem som kan svara på frågor, ta emot anmälan mm

Vistas ute

Utelivet kräver lite annat än vad de flesta är vana vid. Hajktiderna är i regel inte så varma, en viktig sak är därför mat och rörelse. Slarvar vi med maten, eller står passiva, drabbas vi av en olustkänsla. Rätt mixat trivs vi ute.

Mer om programmet

Programmet ska inte vara späckat med uppgifter eller aktiviteter om ni vill hinna uppleva naturen där ni håller till. Det blir sällan sysselsättningsproblem ändå.

Andakt och bibelundervisning på hajk

Hajkens målsättning är bl a att ge upplevelse av naturen, kamratskap och gemenskap med Gud. Som motpol till den intensiva leken eller arbetet blir vilan och andakten positiv. Hittar man de rätta tillfällena är det öppet för samtal och eftertanke i stilla stunder men det är inte den enda möjligheten. Också i det aktiva, i kunskapsinhämtandet och träningen finns möjlighet till undervisning om t ex Skaparen, människans ansvar och förlåtelsen. Tänk bara på att aktivera deltagarna så mycket som möjligt genom uppgifter, sång, drama, textläsning och dialog.

Mera tips – fler infallsvinklar:

Ledaren – gör dig Redo som innehåller avsnitt om läger och hajk.

Glöd – scouting på kristen grund som innehåller avsnitt om andakten och livsnära samtal.

MÅL FÖR PATRULLRIKS

Patrullriks – en tillgång för lokalt arbete

Patrullriks vill genom en positiv och utvecklande lägergemenskap samt samlingar och aktiviteter i olika former utgöra ett stöd och ett komplement till det lokala scout- och ungdomsarbetet.

Resurser och förutsättningar

- Deltagande grupp- och patrulledare utgör den mest grundläggande resursen på lägret.
- Den lilla gruppen är den viktigaste och mest kreativa gemenskapen för deltagarna.
- Lägerets behållning beror till stora delar på växelspelet med arbete och målsättning hemmavid.

Mål

På Patrullriks vill vi att hängivenhet för Gud ska få höra samman med glädje över det liv som han har gett oss. Därför vill vi att Patrullriks ska innehålla både humor och allvar, bibelstudier och praktiska spår, lovsång och flera andra kreativa uttryck.

Den grundläggande målsättningen med Patrullriks är att ge lägerdeltagarna den kunskap, den kraft och de verktyg som de behöver för att leva som kristna i sin vardag i ett av världens mest sekulariserade länder.

Rent konkret innebär detta

- att utmana, inspirera och utrusta de redan troende till lärjungaskap, det vill säga till att låta relationen med Jesus påverka deras sätt att tänka, tala, handla och prioritera i vardagen
- att utmana och inspirera dem som ännu inte tror (eller vet om de tror) att låta Jesus bli Herre i deras liv

Patrullriks vill även genom en positiv och utvecklande lägergemenskap samt genom samlingar och aktiviteter utgöra ett stöd och ett komplement till föreningarnas och scoutkårers barn- och ungdomsarbete.

Den lilla gruppen, patrullen, är den viktigaste och mest kreativa gemenskapen för deltagarna. Grupp- och patrulledaren utgör den grundläggande resursen i lägret.

LITTERATUR, MATERIAL OCH ADRESSER

Material

Ledaren – gör dig redo, Scoutuppslagsboken, böcker, program, material, scoutskjortor, märken, mm.

Beställes från Scoutshop

Box 420 34, 126 12 Stockholm

Telefon: 0200-870 800

www.scoutshop.se

Lägerdax, hajk- och lägerhjälp för ledare och grupper

Grundhäfte för Salt Scout

Att följa och leda

Salt Scout på Salts hemsida: www.salt.efs.nu

eller beställes från Salts kansli

Aktivitetsbanken

(nedladdningsbart material för alla scoutkårer)

www.aktivitetsbanken.se

Märkesplacering

Salt webbportal: www.salt.efs.nu/scoutfiler

Adresser

Salts kansli / EFS kansli

Box 23001, 750 23 Uppsala

Telefon: 018 - 430 25 80

Salts hemsida: www.salt.efs.nu

E-post: salt@efs.nu

EFS hemsida: www.efs.nu

BIALs hemsida: www.bial.nu

Salt Scout, Centrala scoututskottet

Salt Scout: Salts kansli, se ovan.

Salts Scoutkonsulent:

Telefon: 0702-87 71 24

E-post: scout@efs.nu

Patrullriks

Lägerkommittén

www.patrullriks.nu/kontakt

Scouterna

Box 420 34, 126 12 Stockholm

Telefon: 08-568 432 00

Rikskansli: Instrumentvägen 19 Stockholm. E-

post: info@scouterna.se

Hemsida: www.scouterna.se

INFORMATION OCH FRÅGOR

För information och frågor om Patrullriks - kontakta din regionala Saltkoordinator/distriktskonsulent.

Lägerdaxhäftet och logotyper finns för nedladdning från: www.patrullriks.nu

Salts kansli / EFS kansli

Box 2300, 750 23 Uppsala
Telefon: 018-430 25 80
Besöksadr.: Prästgatan 11,
752 28 Uppsala

Salts hemsida: www.salt.efs.nu
E-post: salt@efs.nu

EFS hemsida: www.efs.nu

BIALs hemsida: www.bial.nu

Distriktsexpeditioner EFS/Salt:

Västsverige

EFS i Västsverige
Hjälmarets Allé 24
441 95 Alingsås
033-10 31 71
exp@efsvast.se

Norrbotten

EFS i Norrbotten
Stationsgatan 48
972 33 LULEÅ
0920-20 33 42
info@efsnorrboten.nu

Mittnorrand

EFS i Mittnorrand
Lasarettsgatan 9
891 33 Örnsköldsvik
0660-159 84
mittnorrand@efs.nu

Mittsverige

EFS Mittsverige
Luntmakargatan 84
113 51 Stockholm
08-441 85 20
mittsverige@efs.nu

Västerbotten

EFS/Salt Västerbotten
Vasagatan 17
903 29 Umeå
090-125810
efs@efsvasterbotten.se

Sydöst-Sverige

EFS i Sydöst-Sverige
Arabygatan 44
352 36 Växjö
0470-262 48
sydost@efs.nu

Sydsverige

EFS i Sydsverige
Vallgatan 9,
281 31 Hässleholm
0451-38 80 70
sydsverige@efs.nu

[illegible]

[illegible]

salt[†]
BARN & UNGA I EFS

Salt 2025
Artikelnr: 22015